

## Prezime Požar

U kninskim crkvenim knjigama Požari se spominju već u 16. stoljeću. Samo prezime nije istraženo pa valja samo zapisati da, osim u kninskoj krajini, Požara ima i u Slavoniji i Sloveniji, a posebno je zanimljivo da se prezime Požar javlja i u Mađarskoj.

### Roditelji Hrvoja Požara



Podrijetlom su Požarevi iz *Potkonja*, malog hrvatskog sela, smještenog neposredno lijevoj obali Kosovčice, pod brdom *Konj*, južno od i blizu *Knina*. U tom su hrvatskom selu, uz Požareve, živjeli i Maričići, Jelići, Gambiraže i drugi. U Potkonju još i danas stoji napuštena i zatvorena stara kamena kuća Požarevih, u kojoj se rodio Hrvojev djed Paško, poznati kninski trgovac.

Hrvojev otac, *Petar Požar*, također ugledni i imućni kninski trgovac i veleposjednik, kako stoji u matičnim knjigama, studirao je Visoku komercijalnu školu u Beču. Bogat i školovan doprinio je očuvanju kninske i hrvatske arheološke i kulture baštine; bio je i član Matice hrvatske i pretplatnik njezinih izdanja, te jedan od utemeljitelja *Hrvatske čitaonice u Kninu*, onovremenom središtu kulturne i političke djelatnosti naprednih i nacionalno svjesnih dalmatinskih Hrvata.

Posebno se posvetio očuvanju starohrvatske arheološke spomeničke baštine, s grupom Kninjana na čelu s amaterom-arheologom fra Lujom Marunom, pa je bio član-utemeljitelj *Kninskog starinarskog društva* (1887.), odnosno *Prvi muzej hrvatskih spomenika*, (1893.) preteče današnjeg nacionalnog Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu.

Zajedno s kninskim franjevcima svojim je materijalnim sredstvima pomogao da se otkupi i spasi *kninska tvrđava*, kad su je kninski trgovci htjeli kupiti od austrijske uprave i njene zidine upotrijebiti kao građevni materijal. Utjecajan, prodoran i neovisan, mnogima je smetao, te 1919. godine biva mučki ubijen.

### Djetinjstvo, život bez oca

Hrvojev suvremenik i bliski prijatelj *Nikica Slavić* ovako je opisao to razdoblje:

*... Hrvoju su ubili oca odmah nakon I. svjetskog rata. Njegov je otac bio izraziti Hrvat, skupa s barunom Lalićem, fra Lujom Marunom, trgovcem Krpanom i mojim stricem Nikom Slavićem. To je bila grupa Hrvata koji su bili nosioci hrvatske politike. Oni su osnovali Hrvatsku čitaonicu u Kninu i držali su se oko nje. Srbima u Kninu, koji su bili u euforičnom stanju nakon Prvog svjetskog rata i koji su izjavljivali: "Mi smo vas oslobodili" i slično, to je smetalo i tada su nedaleko od Knina, ubili Hrvojeva oca, Petra, koji je bio trgovac, vrlo agilan, ali Hrvat.*

*Ubili su ga, kako bi se danas reklo četnici, a koji su se onda zvali komite. Iako je to Hrvoje doživio kao dječak od oko 3 godine na njemu se to primjećivalo. Mi smo svi*

*suosjećali s tom tragedijom i taj je događaj kod njega ostavio jedan neprimjetan pečat...*

Pouzdanije podatke o smrti Petra Požara 1919. godine nalazimo u Ljetopisu Samostana Sv. Ante u Kninu 1904-1963 (str. 85-86).

Hrvoje Požar rodio se 5. srpnja 1916. godine u Kninu, u obiteljskoj kući u *glavnoj kninskoj ulici*, nasuprot *crkve sv. Ante* i samostana časnih sestara. Kršten je 6. kolovoza 1916. godine

kao – Hrvoje, Paško, Šime.

Djeca su poslije očeve smrti živjela pod okriljem praujaka, koji je preuzeo upravljanje Požarevog imanja i djeci bio stvarni skrbnik. Bio je to ozbiljan, strog, sposoban i načitan čovjek, o čemu je svjedočila vrlo velika biblioteka djela hrvatskih književnika, imućan i s puno ljubavi prema Jelkinoj djeci bez oca. Tragedija je sasvim sigurno ostavila duboki trag na dječaku koji je to trajno nosio u sebi.

O očevoj smrti Hrvoje nije nikada, baš nikada, govorio, čak ni svojoj djeci, ni kada su odrasla. Ni u brojnim intervjuima nije spominjao djetinjstvo i oca. Bila je to tabu tema, ali nikada nije pokazivao nikakav oblik nesnošljivosti ili mržnje naspram pravoslavaca, odnosno Srba. Očito nije bio pristaša teze o kolektivnoj nacionalnoj krivnji i odgovornosti, ali je znao tvrditi kako ih – dobro poznaje. Očigledno, oprostio je, ali ubojstvo oca nije nikada – zaboravio.

Iznad njegovog radnog stola oduvijek je stajala očeva slika, portret iz mladih dana, koliko je poznato, jedina Petrova sačuvana fotografija. Ipak, život se nastavio i Hrvoje polazi osnovnu školu u Kninu. *Majka Jelka*, odlučna i jaka žena, igrala je jednu od najvažnijih uloga u Hrvojevom životu. Bila je njegov prvi prijatelj i zaštitnik, a s njom je uspostavio posebno nježan i osjećajan odnos koji se sačuvao sve do njezine smrti.

### *Hrvoje omiljen među kninskim vršnjacima*

Već se u tim ranim godinama izdvaja ozbiljnošću, sklonošću prema matematici i tehnicima, ali i sebi uvijek primjerenim odnosom prema ljudima oko sebe, odnosom punim uvažavanja i topline, zbog kojeg postaje omiljen među mladeži u Kninu. Ovako ga se sjeća akademik *Slavko Krvavica*:

*Kraj samostana (u Kninu, op. a.) se nalazio i muzej, tu smo se napajali. Nije bilo dana da mi nismo kružili po muzeju. Mi smo unutra živjeli i znali smo svaki kamen. Točno ga (Hrvoja) vidim kako prolazi, ja sam bio mlađi i manji i ja sam to ponavljao... Hrvoje je bio ozbiljan, on je nama imponirao jer je bio matematičar, izvanredan, tako da je među nama djecom kolala*

*šala, da njemu bumbar tri dana mora oko glave zujati. On je dominirao među mladeži u Kninu, ja ga znam od kada sam počeo raspoznavati... Sjećam ga se kad je išao u gimnaziju i dolazio kući na praznike, onda je prvi među nama imao fotografski aparat. Jako je volio šetati i šetnja mu je išla uz Krku do velikog mosta. Bio je ozbiljan, volio se našaliti, ali to je uvijek šala bila odmjerena i nije nikada išla na ujedanje. Plemenit je bio jako i bio je pojam; za Hrvoja je svaki Kninjanin znao, svaka domaćica i majka ga je znala. Ja sam stanovao jako blizu, a on me je zvao "mali Slavko". Bio je pravi patricij, po svome držanju, ponašanju i svemu.*

Sjećam ga kako kaže: "Mali!", ja sam i ovdje (u Zagrebu), za njega ostao "mali Slavko". Uvijek sam ga volio sresti i vidio je da sam ga jako poštovao. On je vankategornik za Knin, nitko od ovih drugih nije postigao to što je on postigao. Bio je izvanredan... Sjećam se kad bi dolazio kući iz gimnazije to je za nas bio blagdan, bez

pretjerivanja. Nije bio običan dečko, običan mladić, vidjelo se na njemu da je pomazanik. On je u sebi nosio posebnu snagu...



Kninska tvrđava, sjenovite obale Krke, Muzej i Samostan, mjesta su koja su obilježila Hrvojevo djetinjstvo, a prema njegovim je riječima neke od najljepših godina svog života proveo kao skaut ljetujući na Dinari. Mnogo godina kasnije znao je nedjeljom voditi djecu pješice na zagrebačko Sljeme planinarskim stazama.

Sjećanja suvremenika Nikice Slavića na zajedničko djetinjstvo dragocjen su i zanimljiv izvor informacija:

... Kao djeca smo se igrali u avliji njegova ujaka (D. Špere) u Kninu. Tamo smo imali vodu, a s dječjim kolicima smo išli i po kilometar, dva po ilovaču s kojom se moglo najbolje graditi i od koje smo gradili razne gradnje i tvrđave, pekli smo i kruh...

*Imali smo svaki svoj oltar, ja sam svoj oltar ukrasio s običnim voštanim svijećama, a Hrvoje je napravio oltar osvijetljen s malim žaruljicama koje je spojio na bateriju i tako "elektrificirao" svoj oltar... Kao skauti smo išli u planine i u svojem šatoru je napravio istu stvar, spojio bi žarulju na baterije i kad bi pritisnuo – bilo bi svjetlo. Mi smo uvijek govorili: "Idemo kod Hrvoja, kod njega ništa ne zaudara." Mi ostali smo imali petrolejke ili lojanice.*

Već onda je pokazivao sklonost za nečim naprednijim... Na početku gimnazije smo imali i kazalište lutaka, koje je Hrvoje isto tako osvijetlio. S jednog velikog sanduka smo skinuli dasku, pa smo bili iza njega, a koncima smo povezali lutke i tako ih pokretali. Kao lutke su nam služile igračke koje smo imali. Upotrijebili smo i bebe njegove sestre Divne, a Hrvoje je od jedne bebe koja nam je trebala da bude bez glave otkinuo glavu, pa je njegova sestra koja je bila mlađa zbog toga plakala. Kazalište je bilo u njegovoj kući, a napravili smo i plakat i puno je djece dolazilo gledati.

## Odlazak iz Knina



Nakon završene osnovne škole gimnaziju polazi najprije u Šibeniku, a potom u Zagrebu. U Šibenik s njim odlaze i majka Jelka i sestra Divna.

Iz Knina je ponio samo dvije uzrečice koje bi mu se ponekad omakle. Kada bi želio istaknuti veliku udaljenost znao bi kazati: Zec tri dana trka!, a opisujući neku zabit rekao bi: Tamo lisica podne zvoni, a vuk poštu nosi!

U Zagrebu pohađa završne razrede gimnazije, te maturira 1934. godine na I. realnoj gimnaziji, a iste se godine upisuje na Tehnički fakultet Sveučilišta u Zagrebu, te diplomira 1939. godine.